

Ajaloo ainekava

8. klass

Maailm 1600–1815. Uusaja mõiste, üldisloomustus, periodiseering. Ühiskond varauusajal. Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal. Absolutism ja valgustus. Ameerika iseseisvumine

Varauusaeg on periood ajaloos, kus eurooplased allutasid järk-järgult suurema osa maailmast oma poliitilise ülemvõimu alla, millele lisandus koos ristiusu levitamisega euroopaliku kultuuri pealesurumine. Mitte ühelgi teisel ajastul ei ole Euroopa mõju kogu maailma ajaloole olnud nii märkimisväärne kui varauusajal.

Õpitulemused

- 1) Iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode;
- 2) Toob allikate abil esile ajaloo sündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 3) Analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- 4) Analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 5) Kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda.

Põhimõisted

Varauusaeg, uusaeg, periodiseerimine, ajaloo pöördepunkt, ususõda, kodusõda, protestandid, katoliiklased, hugenotid, luterlased, kalvinistid, anglikaanid, Vestfaali rahu, monarh, monarhia, absolutism, absoluutne monarh, valgustatud, valgustatud monarh, koloonia, emamaa, iseseisvusdeklaratsioon, iseseisvussõda, põhiseadus, demokraatia.

Praktilised tööd

- töö ajajoonega,
- seisuste skeem,
- töö tekstiga, allika analüüs,
- mõistekaart.

Lõiming

- Kunst, informaatika - olenevalt valikust, kas ajajoon koostatakse paberil või veebikeskkonnas võib ajajooni illustreerimise või piltide ja näitliku info lisamisega täiendada;
- Eesti keel: soovitatav on sõnaveebist uurida sõnade ususõda, kodusõda, veresaun tähendusi ja lasta õpilastel neid mõisteid oma sõnadega seletada;
- Võõrkeeled: tõenäoliselt tuleb allikaanalüüsi koostamiseks infot otsida võõrkeelsetelt veebisaitidelt;
- Usundiõpetus: Arutelu: miks sageli arvatakse, et religioon põhjustab sõdu ja konflikte? Milliste oma tõekspidamiste pärast oled sina valmis võitlema?

Prantsuse revolutsioon ja Napoleon

Teema käsitlemine pakub hulgaliselt võimalusi erinevate ajalooalaste oskuste kujundamiseks. Prantsuse revolutsioon on uusaja suursündmus, mis muutis Euroopas valitsenud seisuslikku ühiskonnakorraldust. Keskajast pärinenud seisustel olid erinevad õigused, samas jõukuse tase seisuse piires oli väga erinev. Suuremal osal rahvast ei olnud poliitiliste otsuste tegemisel mingit kaasrääkimisõigust, samas kui majanduslikult omati märkimisväärset võimu. Prantsuse revolutsioon tõi kaasa ühiskonnas inimeste majandusliku ja sotsiaalse võrdsustamise.

Õpitulemused

- 1) Toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 2) Tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval.

Põhimõisted

Seisused, generaalstaadid, reform, revolutsioon, Asutav kogu, äärmuslus, žirondiinid, jakobiinid, terror, koodeks.

Praktilised tööd

- töö karikatuuriga,
- töö videoga,
- töö tekstiga, uudisloo koostamine,
- töö mõistetega.

Lõiming

- eesti keel,
- ühiskonnaõpetus.

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus. Kunst, kultuur ja teadus varauusajal

Õpitulemused

- 1) Selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 2) Märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;

3) Nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;

4) Analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.

Põhimõisted

Rootsi aeg, Vene aeg, reduktsioon, restitutsioon, barokk, rokokoo, klassitsism.

Praktilised tööd

- Töö tekstidega, ajajoon ja Freimi tabel,
- Kultuuriobjekti tutvustamine,
- Mõistekaartide koostamine,
- Mängukaartide valmistamine,
- Näitus: Teadusrevolutsioon 17.-18. sajandil.

Lõiming

- Usundiõpetus,
- Loodusained.

Maailm 1815–1918. Viini kongress ja Euroopa uusajal. Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine. Poliitilised õpetused.

Õpitulemused

1) Analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;

2) Analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;

3) Iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuslusele tänapäeval.

Põhimõisted

Kongress, lõppakt, restauratsioon, tagurlus, tasakaal, kütused: süsi ja koks, aurumasin, võimsusühikud: hobujõud ja watt, tööstus, vabrik, automatiseerimine, linnastumine, ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism.

Praktilised tööd

- Propagandapildid. Napoleoni võidud ja kaotused.
- Rühmatöö, ülesanne kaardiga.
- Minireferaat.
- Kolmeastmeline intervjuu.

Lõiming

- Lõiming eesti keelega: mõistete seletamine ja illustreerimine Viini kongressi näidetega.
- Lõiming geograafiaga: Euroopa kaardi loomine.
- Keemia - söe ja koksi erinevused, orgaanilised kütused jms.
- Füüsika - võimsus ja võimsusühikud, auru jõu demonstreerimine keeva vee poti abil.

Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid). Kolonialism ja imperialismi kujunemine. Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul.

Õpitulemused

- 1) Arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 2) Toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- 3) Selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega;
- 4) Analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- 5) Toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist.

Põhimõisted

Rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik, kodanlus, liberalism, vabariik, põhiseadus, koloonia, koloniseerimine, kolonialism, impeerium, imperialism, reformid, tagurlus, dekabristid, õigeusk, isevalitsus, slavofiil, venestamine, baltisakslane, estofiil.

Praktilised tööd

- töö pildiga,
- paaristöö kaardiga,
- võrdleva tabeli koostamine valitud riikide kohta,
- töö dokumendiga.

Lõiming

- Eesti keel: mõstete seletamine.
- Inglise keel ja geograafia: kaardi ja legendi lugemine.
- Ühiskonnaõpetus: võitlus õiguste eest, eesmärkide seadmine ja vahendite valimine, ühiskondlik vastasseis ja kompromissid.
- Geograafia, esitluse käigus ajalookaardil toimuva jälgimine.

Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine. Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul.

1914. aastal alanud Esimene maailmasõda tõi kaasa muutused, mis avaldasid suurt mõju ühiskonnaelu erinevatele valdkondadele: lagunesid impeeriumid, tõusid esile rahvusriigid, toimus märgatav areng sõjapidamises, teaduses, kultuuris jt ühiskonnaelu valdkondades. Eesti jaoks tipnesid Esimese maailmasõja aegsed sündmused omariikluse väljakuulutamise ja kättevõitmisega Vabadussõjas. Esimene maailmasõda näitas, et suured impeeriumid (Saksa, Venemaa, Austria-Ungari) lootsid sõjalise jõu abil lahendada oma probleeme, kuid varisesid lõpptulemusena kokku. Nendes riikides puhkesid rahutused, Venemaal vallandus revolutsioon.

Õpitulemused

- 1) Toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 2) Arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle;
- 3) Analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- 4) Toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel, analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 5) Selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 6) Teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;

Põhimõisted

Antant, Kolmikliit, Keskriigid, atentaat, läänerinne, idarinne, maneööversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaherahu, veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa, iseseisvusmanifest, 23.-24.02.1918. Sisepõlemismootor, elekter, hõõglamp, röntgen, raudtee, raudbetoon, rahvastik, aspiriin, narkoos, süstal, pastöriseerimine, valmistoit, krinoliin, targeldamine, frakk, smoking, silinder, romantism, realism, historitsism, impressionism, postimpressionism, juugend.

Praktilised tööd

- Töö kaardiga,
- Töö allikatega,
- TTS meetod,
- Artikli ja reklaami koostamine.

Lõiming

- Kirjandus - raamatud ja filmid, mis kajastavad Esimese maailmasõja sündmusi, nt Erich Maria Remarque “Läänerindel muutusteta” (miks nim sõjaaegset põlvkonda “kadunud põlvkonnaks”).
- Geograafia - kaardilt info hankimine, kontuurkaardi täitmine.
- Bioloogia mõisted ja teemad: nakkushaigused, bakterid ja viirused, veregrupp, rasestumine ja rasestumisvastased vahendid, toitumine jms.
- Keemia: ravimid ja narkoos.